

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990: 17. (77.) évf.

6. szám. 2007 június

Ára: 1 lej, előfizetőknek: 0,70 lej

A szeretet otthona

Ballagás – 2007

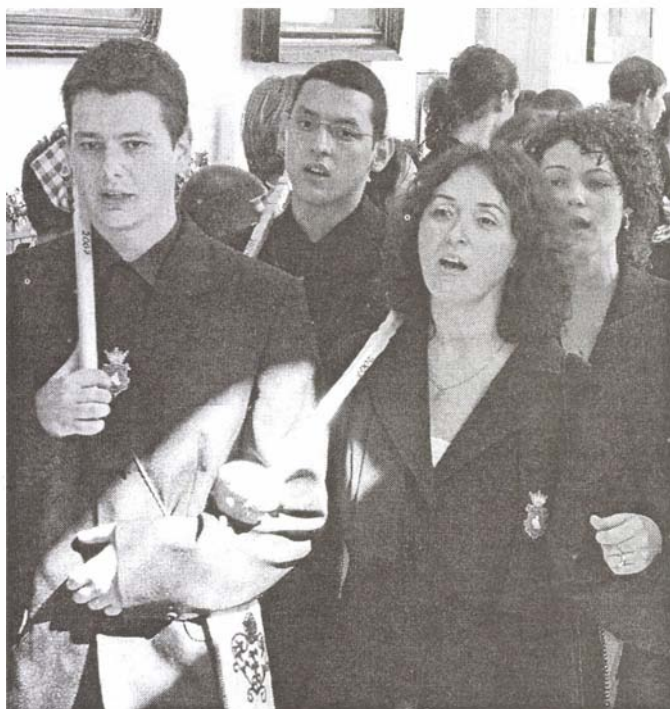
„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” – szoktuk idézni Tamási Áron szép gondolatát. De hogy valahol otthon legyünk, azt a helyet *otthonunkká kell tennünk*. Nektek, kedves Ballagók, az iskola volt a második otthonotok, ahol az Alma Mater biztonságot adó ölelésében tanítottak és neveltek. Az elsajátított ismeretek, a tudás hatalma, az erkölcsi értékek életpéldája, az iskola szellemisége és történelmi öröksége, mind ezt a gondolatot sugallta és erősítette meg bennetek.

És ti most mégis azt éneklitek – amint azt maturandus elődeitek tették, s az utánaatok jövő is énekelni fogják –, hogy „mi búcsúzunk és elmegyünk, a mi időnk lejárt s itt hagyjuk Alma Materünk”. Ez a ballagási ének egy másik gondolatot juttat eszembe, amelyet a Bibliában olvasunk: „Nincs nekünk itt maradandó városunk, hanem a jövőt keressük.” Íme, kiderült, hogy ez az iskola nem végleges, állandó otthonotok volt, hanem csak egy átmenet, amely kész volt mindent megadni, hogy ez a négy év örökre emlékezetes maradjon számotokra. A két gondolat nincs ellentétben egymással, sőt kiegészíti egymást, mert azt az üzenetet tartalmazzák, hogy életünk állandó változás, s nekünk ebben meg kell találnunk a helyes irányt és egyensúlyt. Ezt éppen a ti életek is példázza. Négy évvel ezelőtti önmagatokra alig ismernétek rá, mert íme az akkori kisgyermeketek maturandusokká, érett fiatalokká nőttek.

Ezért én most útravalóként, irányt jelző eszményként szeretném az egyetlen maradandót, a sohasem változót a szívetekre helyezni, s ez nem más, mint a szeretet. De erről beszélni Pál apostolt hívom segítségül. Általa a szeretetről elmondottak himnikus magasságba emelkednek, s azt mutatják, hogy nála szebben és mélyebben a szeretetről senki sem beszélt. A szeretet azonban Pál számára sokkal inkább magatartási forma és életgyakorlat, mintsem elmélet.

Ezért teszi az apostol a szeretetet az emberek közti kapcsolat és érintkezés meghatározó alkotóelemévé. Szeretet nélkül nem lehetséges Isten megismerése, aki maga a szeretet, így tehát az emberek sem tudják megérteni egymást szeretet nélkül Istennel és a világgal való kapcsolatukban. Pál szerint az egyedüli adottsága, az embernek, amely a kapcsolatot lehetővé teszi, a szeretet, amelynek magában kell foglalnia a másik ember elfogadását, mint akinek saját joga van az élethez; a hajlandóságot a másik meghallgatására; a készséget, hogy olyan nyelven beszéljen, amit a másik megért; és a jóakarát nyitottságát, amelynek célja a másik ember jóléte.

A szeretet soha el nem múlik. Más szóval: a szeretet nem szűnik meg munkálkodni, soha nem gyengül meg, és nem lesz

beteg. Azért, mert ez Isten célja és természete. A szeretet az egyedüli kapcsolat, amelyben az emberek képesek együtt élni. A szeretet a nem változtatható ajándék. Itt az apostol három más ajándékot említ, amelyek fontosak voltak az akkori keresztény közösségekben: a prófétalást, a nyelveken szólást és az ismeretet vagy tudást. Mind a három el fogja veszíteni funkcióját. Az a körülmény, amelyben most működnek, egy nap meg fog szűnni, és egy olyan helyzet áll elő, amelyben ezek már szükségtelemek lesznek. A szeretet azonban örökkévaló, és nem lehet félretenni.

Mindenik lelki ajándékot – a szeretet kivételével – úgy lehet jellemezni, hogy töredékes vagy részleges. Pálnak a jövőbe vetett hite még inkább hangsúlyozza ezt, mert „eljön a tökéletes” – hirdeti. Nem beszél erről részletesen, nem magyarázza meg, mit ért ezen. Végül is a tökéletes elfoglalja annak a helyét, ami töredékes.

Olyan tapasztalat ez, mint amikor valaki a gyermekkorából átlép a felnőttkorba. A gyermeknek megvan a sajátos élete, ez megmutatkozik a beszédben, a gondolkodásban, az érvelésben. Amikor belép a felnőttkorba, ezek a jellegzetességek fokozatosan átalakulnak, mert eddigi formájukban már nem életképesek, s csakhamar elmaradnak.

De mind a gyermekkor, mind a felnőttkor önkifejezése és megvalósításai részlegesek, töredékesek. A jövő, amelyet még

folytatás a 4. oldalon
dr. Szabó Árpád

Útravaló

Kedves Olvasó! Szeretettel köszöntelek – ismerve vagy ismeretlenül – a betű, a szó erejével. Beszélgetni szeretnék veled: élettérzésekről, hitről, kötődésről, személyes és közösségi kapcsolatokról. Tudom, mindnyájan szomjasak vagyunk a szóra, hisz változó életünkben a szavak, gondolatok kimondására egyre kevesebb idő marad. A falusi kapuk előtti padokról is lassan odatesznek beszélgető öregjeink. A buszon, villamoson, vonaton vagy metróban maguk elé meredve szótlanul állnak egymás mellett az emberek. Mintha magunkat akarnánk megfosztani az élő szavak világától, s helyette a szótlanúság magányába menekülünk.

Beszélgessünk hát! Most te szólíts meg engem. Így pünkösöd után például megkérdezheted, milyen volt az ünnep, mivel marad utána a hívó ember?

Minden ünnep megérint, segít, irányt ad. Pünkösdkor lelki bölcsővé minősül a mindig-újrakezdés, az újjászületés lehetősége, valósággá válik a pünkösdi beteljesülés, amelyben Isten személyesen szólít meg, érint szent lelkével, és küld a világba, mint egykor a tanítványokat. De nem az idegenbe, az ismeretlenbe, hanem egyszerűen mindennapi életünkhöz, tenni-valónkhoz. Azt kívánja, hogy a jelenben találjuk meg új formákban azt, ami örökérvényű, egyszeri és megismételhetetlen életünkben. Találóa írja Ady Endre: „Szabad-e Dévénynél betörnöm / Új időknek, új dalaival?” Nemcsak szabad – kötelező is! Szekularizált, gazdasági, anyagi súlypontokra figyelő világunkban nekünk kell megtalálnunk lelki és szellemi életünket újjászülő gondolatokkal, tettekkel: hogyan lehet és kell egyensúlyba hoznunk életünket. Itt és most, az előttünk kopogtató hetekben, hónapokban.

Mondják, pünkösöd után az ünneptelen fél év következik. Talán helyesbítve így is fogalmazhatunk: a *gyakorlati* fél év következik. Megszólalnak az iskolai csengők, kisiskolások, vendi-ákok, egyetemisták ballagnak ki az alma materekből. Szabadságra, nyári rendezvényekre készülődnek gyermekek, fiatalok, felnőttek egyaránt. Megszokott életritmusunk megváltozik. Útra indulunk. Elindulunk a hajdani szülőfaluk felé, a hegyek hűsítő ormai felé, tengerpartokra, nyári rendezvényekre, más országokba vagy az óceánon túli földrészekre. A megnyílt lehetőségek vonzanak. Mindenki csomagolni kezd: útiokmánytól hálósákgig, sátólól napszemüvegig, pénztárcától útikalauzig mindenre kiterjed figyelmünk. Semmi se hiányozzék, az útra indulás fontos kellékei mind ott legyenek!

Megengeded hogy váltsunk szerepet? Hadd kérdezzek most én téged: valóban minden fontos kelléket magaddal viszel, *mindent*, ami fontos, becsomagoltál? Ha egy kis útravalót elfogadsz tőlem, szívesen ajándékozlak meg. Egy kis lelki útravalót, néhány „receptet”, és szépségként egy pár virágszálat is adok. Cserében arra kérek, fölösleges dolgokkal ne terheld csomagjaidat, így például hagyj otthon előítéleteidet, túlzott önbizalmadat, mint ahogy gatlásaidat, félelmeidet is.

Első „receptem”: kellékként szükség van a szülőkre, a gyermekekre, egy kedves szobára, és legalább egy heti együttlétre. Igen, mert minden évben meg kell tapasztalni a család összetartozásának fontosságát. Ez csodálatos alkalom újra-felfedezni, megélni azt a mély kötődést, szülő-gyermeki viszonyt,

amelyre az év más, sűrűbb időszakaiban sokszor képtelen vagy. Gondolj arra, miért is mennek az emberek szabadságra! Neki adjuk időnkét, a megtakarított pénzünket is. Ezért szükséges megfogalmazni tudni, miért is akarok szabadságra menni. A sok felelet közül az egyik, amely biztosan fontos: azért, hogy együtt legyek családommal. Leegyszerűsítve: vissza kell adni a tőle elrabolt időt, energiát, figyelmet – és leginkább a szeretetet. Az eltávozás, a szabadság életünk egyik nagy alkalmá, hogy újra felfedezzük családunkat.

Második „receptem”: *önmagadat* vidd, felfogással, világnézeteddel, hiteddel, hagyományaiddal együtt. Tudod, Isten szemében egy-egy gyöngyszem vagyunk. A gyöngyszem mélyen a tengerfenéken nemesül, szépül kagyló-kelyhének védelmében. Szépségével, igazi nemes vonásaival foglalja el helyét a természet sokszínűségében.

Kilépésed a nagyvilágba egy időben belépést jelent a „nagy családba” is. Emberekkel, népekkel, kultúrákkal, tarka-vidám sokasággal fogsz találkozni. Fogadd el ezt a nagy családot! Légy te is részese! Megtapasztalhatod ebben az egységben az örömet. Ha elfogadod ezt a nagy családot, egyben belső harmóniadat osztod meg, s tapasztalni fogod az ebből fakadó szépségben az emberiséghez kötődő belső békédet. S egyszerre elfelejted a hétköznapi egyszínűséget, feltalárod magad, észrevétlenül is feloldódsz. Mutasd meg önmagadat is ebben a nagy családban! Végül is gyakorlati hitedet éled meg. Elfogadod a másikat, toleráns leszel, de ugyanakkor megtartod azonosságodat is. Ugye, milyen sokszínű az Isten? Önnön képmására hány részből, színből, gondolatból teremtette az embert!

És végül még egy „recept”: ha elutazol, szabadságon vagy rendezvényen leszel, ajándékozd meg magadat a csenddel. Emlékszel a dalszövegre?: „ha a csend beszélni tudna”. A csendben hallgasd majd a tenger hullámjainak hangját, és figyeld a horizontot! Gondolataid kelnek szárnyra, a végtelenség érzése tölt el. A vágy az alkotás ízével keveredik. A „vízből” felkelő vagy oda lebukó Nap a teremtés mélyéből hoz üzenetet.

A csendben szólíts meg hajdani szülőházad, szülőfalud, -városod! Kapuzábék árnyékából csendben figyeld az ablakából kitekintő idős néni életben eltöltött méltóságát. Nyári sátólóborok hajnalra elhalkuló csendjében tapasztald meg barátaidhoz való kötődésedet, titkos szerelmek vallomását.

Ígértem néhány virágszálat is. Hármat választottam: a fehér liliomot, a rózsát és az ószirózsát. A fehér liliomot azoknak, akik az idén konfirmálnak, ballagnak, vagy életük nagy eseményeit a templomban is megünneplik. Méltósága, illata magát a szépséget, a lelki magaslatot sugározza. A rózsát azért választottam, mert ahová mérsz, mindenütt ott les, mindenhová elkísér. Az ószirózsza pedig emlékeztessen arra, amikor nyár és ósz fordulóján kinyílik, hogy tovább forog életkereked a feltöltődés, a lelki és testi pihenés után is. A hazatéréskor várni fog rád, hogy ismét tovább indulj, folytasd mindennapi munkádat.

A virág mindig a szépség, a tökéletesség és a harmónia megtestesítője. A harmónia megtalálásához viszont megfelelő készülés kell.

Készülj, csomagolj, legapróbb kellékeidből se hagyj itthon semmit! A lelki útravalót sem!

Nevezheted előtted álló hónapjaidat szabadságnak, kikapcsolódásnak, nyári rendezvények megélésének, ne feledd, hogy *ott is* úton leszel. Úton, amely mindig fényvel van tele: az előt-

folytatás a 4. oldalon

Bartha Alpár

Avatási ünnepség a lókodi öregotthonban

Rég nem volt akkora forgalom a Lókodba vezető bekötőúton, mint május 19-én. Ünnepelni érkeztek Egyházunk vezetői, egyházközségeink képviselői, külföldi és belföldi vendégek. Elkészült a lókodi öregotthon új épülete: ennek avatására gyűlt össze az ünneplő vendégsereg.

A lókodi Kiss Rozália Ökumenikus Öregotthon története – legalábbis egyházi köreinkben – közzismert. Alapítója, megálmodója Kiss Rózsika, az egykori kénosi, lókodi beszoigáló lelkes felesége, aki az akkor üresen levő papilak épületét rendbehozva otthon teremtett tizenkét rászoruló idős ember részére. A szerény körülmények ellenére nagy visszhangja volt a kezdeményezésnek, és csakhamar nyilvánvaló lett, hogy sokkal több férőhelyre van szükség. Így épült fel külföldi segítséggel a háromszintes otthon, amelynek avatása 2000. június 1-jén, áldozósütőtökön volt. A régi lakók és az újak hamarosan birtokba vették az új épületet, amelynek folyamatosan 24 lakója volt, és igen hosszú volt azok várakozási listája, akik helyet szerettek volna kapni benne.

Öregotthont persze nemcsak építeni kell, szükséges gondoskodni annak folyamatos fenntartásáról is. A felügyeletet az Unitárius Egyház kereteiben működő Jakab Lajos Alapítvány megújult kuratóriuma gyakorolja, a tényleges vezetés Zakariás Klára ügyvezető kezében összpontosul.

Ötéves fennállása alatt bebizonyosodott, hogy az Erdélyi Unitárius Egyház máig egyetlen szociális létesítménye nagyon nagy hiányt pótol, és hogy a jelenlegi keretek között feltétlenül bővítéséről kell gondoskodni. Mint az előző épületnél is, a Svájcban élő Gyarmathy házaspár: Catherine és György – mindketten az alapítvány kuratóriumi tagjai – voltak a közvetítők az anyagi alapok megteremtésének érdekében. Segítségükkel a Johannita Lovagrend vállalta a beruházás teljes költségének fedezését.

Így 2005 tavaszán elkészültek a kivitelezési-engedélyeztetési tervek. A tervező, Albert Márton csíkszeredai építész a kötelező építésrendészeti, egészségügyi és szociális normák biztosítása

Nyáron lombokba burkolózik a lókodi öregotthon, így tavasszal érdemes méreteit, arányait szemlélni. Fotók: Paskucz-Szathmáry Viola

mellett figyelembe vette azokat az igényeket is, amelyek a régi épület üzemeltetése közben felmerültek.

A tényleges építkezés 2005 augusztusában kezdődött... és nem volt zökkenőmentes. A kivitelezési versenytárgyalás nyertese nem volt méltó a bizalomra: nem tartotta be sem a terv előírásait, sem a kötelező minőségi szabványokat, sem a szerződött ütemtervet. Ezek miatt az első szint falainak elkészülte után fel kellett bontani a szerződést, új versenytárgyalást kellett kiírni. Így 2006 márciusában új kivitelező: a Sigarpress és alvállalkozója, az Inszer szakemberei folytatták – most már megfelelő körülmények között és minőségben – a munkálatokat. A kivitelezés során felmerült nehézségeket sikerült elhárítani, így az épület tényleges átvétele már 2005 decemberében megtörtént, és az új lakók fokozatosan használatba vehették az épületet, tavaszra már csak a külső területrendezés és a két épület közötti átjáró kivitelezése maradt.

Az öregotthon új szárnya 24 férőhelyes, három szinten 4-4 szobával. A világos, kényelmes szobákhoz saját fürdőszoba

Az öregotthon lakóinak verses-énekes műsora az avatásünnepségen

csatlakozik, amelyeknek biztosított a természetes szellőzése. Az ajtók 1 méter szélesek, az esetleges tolokocsi-használatnak sincs akadálya. A földszinten tágas ebédlő áll mindkét szárny lakóinak rendelkezésére, az első emeleten a kert felé néző nagy teraszra mehetnek ki jó időben az otthon lakói. Fontos, hogy a szintek közötti közlekedést korszerű személyfelvonó teszi lehetővé, nem kell tehát a sokak számára fárasztó lépcsőkön járni.

Harang-villamosítás!

- » elektromágneses húzás,
- » elektronikus vezérlés
- » nincs mozgó alkatrész, kopásmentes
- » többféle programóra (lásd: www.quasi-modo.hu)
- » harang és torony számára a legkíméletesebb mozgítás
- » 5 (öt) év teljes GARANCIA

Továbbá: » elektronikus nagymeretű ÉNEKSZÁMKIJELZŐ
» PADFÜTÉS
» ÚJ toronyóra

Érdeklődni:

- DEÁK LÁSZLÓ • Szatmárnémeti • Tel.: 0740-473023 •
- e-mail: deak.laci@yahoo.com, deak@quasi-modo.hu •

folytatás a 4. oldalon
Paskucz-Szathmáry Viola

Avatási ünnepség...

folytatás a 3. oldalról

A meghatározó avatási ünnepség a templomban kezdődött Csáky Levente beszolgáló lelkész imájával, majd dr. Szabó Árpád püspök mondott ünnepi beszédet. A református gyülekezet lelképásztora és a római katolikus plébános köszöntésének elhangzása után az új épület mellett a szabadban folytatódott az avatás.

Gyarmathy György ismertette az öregotthon történetét, megköszönve minden közreműködőnek a hozzáállását. Dr. Szabó Árpád püspök pedig a Gyarmathy házaspárnak mondott köszönetet a sok személyes és általuk közvetített segítségért.

A földszinti terem falán leleplezték azt a magyar és német nyelvű emléktáblát, amely az építés tényét és az anyagi támogatók iránti hála kifejezését örökíti meg, és egyben az alapító emlékét is, hiszen a létesítmény neve ezután hivatalosan is Kiss Rozália Ökumenikus Öregotthon. A bejárati teremben megcsodálhattuk azt a két életnagyságú szobrot – idős nő és férfi alakját –, amelyeket két homoródszentmártoni művész faragott diófából, és ajándékozott az otthonnak.

A gazdag ünnepi műsorban a homoródszentpáli énekkar és a homoródszentmártoni ifjúsági táncsoport szerepelt. Nagyon meghatározó volt az öregotthon lakóinak saját összeállítású műsora, versekkel, énekekkel, amelyeknek üzenete mindannyiunkhoz szólt: „szeressétek az öregeket”... Reméljük, az ismeretlen költő verse, amelyet Sanyi bácsi mondott el, sok jelenlevőt megríkatva, nemcsak gyönyörködtetett, hanem el is gondolkotatott:

mennyi megbántás, sérelem éri az idős embereket, amikor úgy érzik, hogy értelmetlen volt az életük, és milyen kevés kell ahhoz – egy szál virág, egy sugárzó tekintet, egy jó szó –, hogy mégis úgy érezzék: minden nehézség, megpróbáltatás ellenére „érdemes élni”.

Az ízletes és bőséges ebéd után a jelenlevők végigjárták az épületet, a külföldi támogatókkal együtt meggyőződhetek arról, hogy a befektetés hasznos volt, a lókodi Kiss Rozália Öregotthon valóban otthona lesz azoknak az idős embereknek, akik egy munkában letöltött élet után megérdemlik a nyugalmat, gondozást, odafigyelést.

Az avatási ünnepség templomi része:

Csáky Levente imája és dr. Szabó Árpád püspök ünnepi beszéde

A szeretet otthona

folytatás az 1. oldalról

nem értünk el, a jövő az egyedüli tökéletes. Pál itt a tükör hasonlatát alkalmazza. Az emberek és a dolgok tükrözhetik Isten természetét, de ez sohasem a teljes és közvetlen látás. A legnagyobb emberi elmék is képtelenek voltak behatolni a lét, az anyag, az élet és a világ belső értelmébe és jelentésébe. Amikor ezt a töredékes látást az isteni világba emeljük, „szemtől szemben” fogunk látni. A valóságnak ez a szemlélete bizonyos, éppen annak a szeretetnek az alapján, amellyel Isten teljesen ismer minket.

Pál azzal fejezi be „hymuszát”, hogy felsorolásban emeli ki a három állandó ajándékot: a hitet, reménységet és a szeretetet. De mindaz, amit eddig elmondott, azt bizonyítja, hogy a legnagyobb ezek között is – a szeretet. Ez Isten természetének a szíve, amelyet Jézus hozott közel hozzánk. Ezért ez kell hogy legyen

minden törekvésünk, egész életünk célja, a mi igazi és marandó otthonunk.

Ezért így módosíthatjuk Tamási Áron gondolatát: azért vagyunk a világon, hogy a szeretetben találjuk meg otthonunkat. Ha ezt megértitek és elfogadjátok, kiderül, hogy a búcsúzás ellenére mégsem hagyjátok itt az iskolát, mert az Alma Mater folytatta a léleképítésnek azt a munkáját, amelyet a családi otthon, a szülői ház elkezdett és megalapozott. A szeretetben együtt marad család, a templom és az iskola, és ebben az egységben ti folytathatjátok a gyermekként megkezdett, s most már maturandusként megértett és elfogadott hivatást és szolgálatot.

Induljatok hittel és reménységgel, bátor bizakodással, mert az iskola, és mi mindannyian elbocsátunk, de nem feledünk. A mieink maradtok, Isten szeretetében egyek. Mert „Isten szeretet, s aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.”

Az Ő áldása kísérjen!

Útravaló

folytatás a 2. oldalról

tünk járók fénye világítja meg. Úton vagy, azon az úton, amelyen ismerőseid, embertársaid járnak és keresnek valamit – a boldogságból. Hogy ezt a boldogságot megtaláld, átéld és jól értelmezd, arra figyelmeztetnek a következő sorok: „A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja, a fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Mert amikor bennünket elküldtek, az útra bocsátó Hatalom így szólt: rád bízok minden embert, kivétel nélkül mindenkit... Mindenkire vigyázz úgy, mint magadra. Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélés, oszd meg. Az egész világ a tiéd. Szabad vagy a kövektől az éterig. Ismerd meg, hódítsd meg, senki sem tiltja... Elbocsátlak téged is, mint mindenkit: felelős vagy minden emberért, aki veled él, s el kell szá-

molnod minden fillérrel, amit magadra költesz, minden örömmel, amit magadba zártál és minden boldog pillanattal, amit magadnak tartottál meg. Most eredj és élj, mert a világ a tiéd.” (Hamvas Béla)

Ne felejtsetd el tehát, boldogságodhoz szükség lesz szeretetide, önazonosságodra, szíved csendjére s a virágokra. Lelki útravalód így válik életformáló erővé. Nem az a fontos, hogy csak néhány kilométerre vagy az óceánon túl találod meg úticélot, nem is azzal válik tartalmassá szabadságod, pénztárcád mennyire fogja „osztani” a földi javakat. A lényeg, hogy haladhassunk igazi célunk felé. Ismertesd meg magad a világgal, az öröm sugározgató arcodról, találj meg ismét önmagadat és a rád bízottakat, boldogságodat a nyári hónapokban.

Szent-Iványi Sándor útravalójának záró gondolatával most így búcsúzom: „térjetez haza egészségben, Isten áldásával.”

Balázs Ferenc emlék-istentisztelet Mészkon

Talán ebben az idézetben köszönt ránk legrövidebben Balázs Ferenc hitvallása – nem csupán mészki tevékenysége kapcsán.

Május 20-án, halálának 70. évfordulóján Egyházunk Balázs Ferencre emlékezett. A mészki templomban igen szép számban jelen levők is tanúsítják: emléke még ma is élő, nemcsak a mészki közösségben, amelynek cselekvő papja volt, hanem az erdélyi társadalomban is; ezt bizonyítja, hogy az Egyház lelkesi képviselői mellett világiak is szép számban részt vettek az emlék-istentiszteleten. A helyi unitárius lelkész, Bálint Róbert rövid köszöntőjét Győr Dávid előadótanácsos emlékező prédikációja követte, amelyben bemutatta Balázs Ferenc hitvallását, részletesen kifejtve, hogy Balázs a teológiai intézeti tanulóévektől egészen haláláig azon munkálkodott, hogy önzetlenül és célratorően építse Isten országát, áldozatos munkával – amelynek csak korai halála vetett gátat. Győr Dávid arra is részletesen kitért, milyen szerepet játszott Balázs Ferenc a modern unitarizmus alakításában. Hiszen azt vallotta: a modern unitarizmusban csökkenteni kell a mitológiát, és több természetességre kell törekedni. Isten országa építését, a világban élő isteni valósággal való teljes egybekapcsolódást pedig hittel és cselekedettel kell megvalósítani. A szónok külön is utalt Balázs Ferenc életének arra az időszakára, amelyet a mészki egyházközség lelkészeként töltött el. Balázs valómása szerint 1930-tól haláláig erre a kis falura szűkítette le „világmegváltó tevékenységét”, és lelkészi működése mellett igazi közösségépítőként próbálta a falu népét, különböző csoportjait, „kategóriáit” összefogni.

Dr. Szabó Árpád püspök a templomban és Balázs Ferenc sírjánál is arra mutatott rá, hogy az egykorvolt lelkész Egyhá-

zunk életében kimagasló szerepet játszott – így méltó példaként él ma is, holnap is emlékezetünkben.

Novák György, a mészki egyházközség gondnoka emlékbeszédében mintegy megkövette Balázs Ferencet azért a sok szenvedésért, amelyet az egyházközség okozott azáltal, hogy nem tudott (teljesen) azonosulni cselekvő papja úttörő munkájával, és csak halála után hetven évvel döbbsent rá, milyen jelentősége volt azokban a nehéz időkben közösségépítő tevékenységének.

A mészki templomban a Protestáns Teológiai Intézet unitárius diákjai személyes hangú, vetítéssel gazdagított vers- és prózaválogatással tisztelegtek Balázs Ferenc, a nagy előd szelleme előtt.

Az emlékezés a mészki temetőben, Balázs Ferenc sírjánál folytatódott. A koszorúzást követően Farkas Dénes, a kolozs-tordai egyházkör esperese méltatta Balázs Ferencet, akinek írásából fel is olvasott, és személyes hangú beszédében méltatta példamutató tevékenységét. Dr. Máthé Dénes főgondnok részletesen értékelte Balázs Ferencnek a szövetségi mozgalom Mészkon való meghonosítása terén tett sikeres kísérletét. A főgondnok beszélt a szövetségi mozgalom gyökereiről, amelyek Erdélyben a 19. századig nyúlnak vissza.

Megható pillanat következett: az emlékezők a sírnál elénekelték Balázs Ferenc kedvenc nótáját, a *Kék nefelejcs*et. Végül a résztvevők megtekinthették a tanácssteremben a helyi lelkész, Bálint Róbert által szerkesztett emlékkiállítás, amelynek révén – kéziratok és fényképek útján – érdemi betekintést kaphattunk Balázs Ferenc életének fontosabb eseményeibe (a dokumentumok egy részét Balázs Ferencnek az Egyesült Államokban élő leánya bocsátotta a mészki egyházközség rendelkezésére).

Az emlékezés a lelkesi hivatal udvarán megtartott szeretetvendégséggel zárult. Itt a résztvevők közvetlen hangú beszélgetése is azt tanúsította, hogy Balázs Ferenc emléke most is élénken él Erdélyszerte. A helybeliek pedig – halála után hetven évvel – igazán rádöbbsentek, milyen úttörő (és meg nem értett!) valódi közösségépítő személyisége volt Balázs Ferenc a falunak. Bátran mondhatjuk: akik részt vettünk ezen a csodálatos emlékezésen, szellemileg és érzelmileg feltöltödvé távoztunk Mészkoról.

Veress Enikő

*„Pedig nem félek a haláltól,
Eleget éltem, sokat éltem.
Eleget láttam, végeztem; magam
Sohasem kíméltem.”*

(Balázs Ferenc: Mégsem szeretném)

Fent: Bálint Róbert mészki lelkész köszöntője
Balra lent: Farkas Dénes esperes méltató emlékezése Balázs Ferenc sírjánál

Fotók: Bálint-Benczédi Ferenc

Kórházlelkészi szolgálat

Hogy beteg hozzátartozóját idejében elérjük, kérjük tartózkodási helyét (nevét, a kórházat és a kórterem számát)

a következő telefonszámokon

bejelenteni:

Török Áron,

Sepsiszentgyörgy,

0267-316201,

Katona Dénes,

Székelyudvarhely,

0266-213100.

Ferenczi Enikő,

Kolozsvár,

0740-063767.

Az eltűnt téglalap

Május 15–22-e eseménydús hét volt Homoródjánosfalva életében. Bert és Truke hetedszer, Nettie másodjára járt nálunk a wassenaari testvérgyülekezetből.

Öregeink szerint (jó értelemben) úgy történt most is, mint régen, amikor a csehszlovák focicsapat megverte a magyar válogatottat, s ennek nyomán a magyar anyák „jönnek a csehek!” kiáltását rakoncátlan gyerekeik körében félelem és rend követte. Mi is így vagyunk, amikor a lelkész a szószékről kijelenti, hogy „jönnek a hollandok”. Megindulunk és szervezkedünk, noha cselekedeteinket nem a félelem irányítja, inkább a szeretet és egy más kultúra iránti nyitottság.

Tíz nappal az érkezésük előtt, egy péntek délelőtt Irénke néni meg jómagam kikösködöttük, mi is legyen az ajándék: egy 60 téglalapról álló abrosz, minden téglalapba egy-egy jánosfalvi család tagjainak nevét varrják bele.

Gyors telefon fiatalabb Izabellának – és estére már elő is került az anyag.

Irénke néni és lelkészünk másnap felszabták az anyagot, Aranka néni és Annus néni sebtiben megjárta a falut és kiosztották a családoknak a téglalapokat. (Volt olyan asszony, aki már másnap beküldte a kivarrt téglalapját.)

Közben a hetven év feletti öregek elhatározták, hogy közébedet szerveznek a hollandok tiszteletére. A keblitanács szin-

nén, Borcsa néni és Annus néni rizst tisztít, Irénke néni friss salátát készít, az öregfiúk meg – Mózes és Béla bácsi – a húst pácolják, elősütik (közben kóstolgatják a kontyalávalót, hogy vidámabb legyen a hangulat). Erzsi néni és Margit néni kávéfőz.

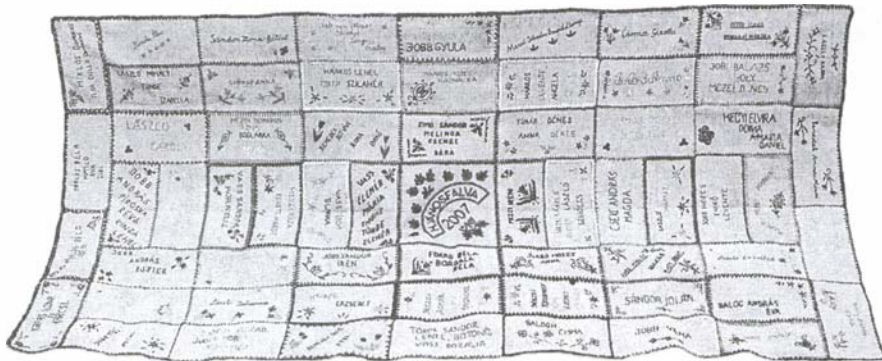
Végre megérkeznek. Nagy a viszontlátás öröme, ki hollandul, ki magyarul néha egymásnak angolul beszélünk.

A szerdai ebéd végre velük és nekünk újabb alkalom az együttlétre. Több mint negyvenen vagyunk. Ezen a napon egyházközségünk legidősebb férfitagja, Dénes bácsi kilencven éves. Az ebédet a meglepetés-torta és a holland „Boldog születésnapot!” ének zárja.

Áldozócsüörtők és a homoróddaróci leányegyházközségben anyák napja most „egybeesik”. A gyerekek csillogó szemmel mutatják be műsorukat, idősebb Izabella a betanító.

Utána a házigazdánk szintén idősebb Izabella. Bár egyházi ünnep, a tanügyben nagy a hajsza, most íródna az országos tesztek, háziasszonyunknak mindenütt helyt kell állnia, és ezt mosolyogva teszi.

Vendégeink kicsit fáradtak, de a délutáni keblitanácsi ülés egyik témája a partnerkapcsolat, és ebben most ők a főszereplők. Sorra átbeszéljük a közös „projekteket”: ösztöndíjakat, öregek segítségét, partnerkapcsolati vasárnap szervezését. Hosszú, ám hasznos órák.

tén így döntött – tehát szerdán és vasárnap közébed.

Angi, Piroska, Enikő és Timi egy délutánon át frissítették fel a „vendéglaktanyát”. Dénes bácsi és Zoli virágot hozott a vázába, mert a hollandok köztudottan virágkedvelők, és mert a magyarok vendégszeretők.

Kedd van, a férjem már hazafele tart a vendégekkel az Otopeni repülőtérrel. Én az öregek előkészületeit figyelem: Peszti

Közben készül az ajándékabrosz... és bár eleget számoltunk jobbra és balra, egy téglalap hibádzik – a mesterek elszámolták... És akkor az asszonyok rájönnek, hogy van egy egyházközségi tagunk, aki egészségi okokból már nem itt lakik, és hát az ő neve is rajta kell hogy legyen az ajándékon.

Úgy gondolom, az egyházakban ilyen közösségekre van szükség, ahol „ha valakinek közületek száz juha van, és elveszt

közülük egyet, vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja?” (Mt 18,12)

Pénteken reggel újabb eszmecsere következik az öregek bizottságával, sok a kacagás, nagy a jókedv és eredményes a munka.

Bert örvend, hogy végre ez a „bizottság-dolog”, amely az ő egyházukban működik, itt is visszhangra talált. Truke empátiával hallgatja, hogy itt a nyugdíjas élet, az nem a pihenés, hanem a munka meghosszabbított időszaka.

Délután angolóra-látogatás következik, Doina, a tanárnő ügyesen dolgozik a különböző korú gyerekekkel. Majd Éva, a szentpáli tiszteletesasszony, érkezik, és végre a közös nyelv: a zene kap teret. Fu-

Truke Steinmetz az NPB Wassenaar templomban bemutatja a gyülekezetnek a homoródjánosfalviak ajándékát

rulyáznak a nebulók. Mindkét tanulási lehetőség – az angol és a furulya – a wassenaariak segítségével valósult meg.

Szombaton a lóközi öregotthon új szárnyának felavató-ünnepségén veszünk részt. Délutánra pedig a fiatal ösztöndíjásokkal szerveznek találkozót.

Ezalatt Domokos és Iluska Brassóban jár, hogy vasárnap ne csak a lelket hanem a testet is tápláljuk. Ilonka, a „közédek” főnökösszonya szigorú „vigyázz, el ne törjön” tanáccsal látja el fiatalabb asszonyainkat.

Vasárnap tele a templom, a gyerekek gyönyörű műsort adnak elő: szavakat, énekeket, amelyeket Éva gitárral kísér – és a furulyadarabok. Köszöntők, ajándékátadások követik ezt.

A közébeden a falu apraja-nagyja részt vesz. Levente, Alpár, Tibi, majd Árpi és a helyi zenekar gondoskodik róla, hogy a hangulat még jobb legyen.

Összetartoztunk ezen a héten. Fontos, hogy vannak ilyen hetek, jó, hogy vannak testvérgyülekezeteink, amelyek tagjai valóban az együttlétet kívánják. És jó, hogy van alap, amiből a szeretet kenyere készül.

Simó Melinda

Pünkösöd Bencédben

Székelykeresztúri egyéves segédlelkességem idején egyszer érdeklődtem tanítványaimtól, ki honnan érkezett. Egyik diákom így felelt: Bencédből. Csodálkozva kérdeztem: hol van az a Bencéd?

Nekem is sokan felteszik a kérdést: hol ez a falu.

És én mindenkinek boldogan újságolom, hogyan lehet eljutni Bencédbe.

Érdeemes eljutni, szép táj, régi székely tornácos házak, kedves, segítőkész emberek fogadnak.

Érdeemes ebbe a sokaknak ismeretlen faluba eljutni, színnyaggyar, nagyrészt unitárius, katolikus; áldozatra kész, templomba járó.

Nem nekem kellett volna pünkösdről beszélnem, hanem a gyülekezet szólhatott volna hozzám és a Nyikó mentéhez, az egész magyarsághoz és a világ kereszténységéhez: hogyan kell egy szívvel és egy lélekkel együtt lenni és imádkozni egy közösségért – mint ahogy az első tanítványok is tették.

Úgy jöttünk pünkösöd első napján a mi Jeruzsálemünkbe, mint egykor a tanítványok. Mert minket is melengetett a lélek tüze az igaz ügy megvalósítása iránt. Odaálltunk Péter és a többiek után, mert „vannak vidékek, mert van ez a táj, ahol a keserű is édes, ahol vérünkkel rokon a patak, szívünkben csörgedez, csobog, vannak vidékek meggyötört is gyönyörű tájak”, ahol templomok épültek, közös otthonok. Ahol nekünk is olyan élő a nótázgató édesapák emléke – ahogy a halál felé meneteltek! –, és ahol olyan sokszor megérezzük annak a jó meleg kezét, aki az élet útján elindított, aki a fehér templomban annyi könnyes, fehér imát mondott értünk.

Köszönöm Istennek a lélek ünnepén e lelkes gyülekezetet! Kitértetett itt a lélek, és gyülekezet született. Add Istenünk, hogy vigyázzni tudjunk rá! Engedd, hogy tudjunk lehajolni és felemelkedni Hozzád és egymáshoz, engedd, hogy könnyeket tudjunk letörölni, hogy kinyújtott kezeket tudjunk bátorítva megfogni, mert „vannak vidékek legbelül”, vannak féltett tá-

jaink: anyaföldünk, szülőföldünk, és mi még dalolni, örülni, tervezni, imádkozni akarunk ezen a vidéken, közösséget, emlékeket megtartani. Bölcsőt is akarunk ringatni, s szeretnénk, ha hallana a gyermekünk a szabadságharcban Bem apó mellett harcoló, s a vesztés forradalom után templomépítéshez fogó gondnokról, Pap Mózesről.

És szeretnénk, ha tudnák évszázadok múlva is: az Úr 2007. esztendejében Isten ismét, továbbra is itt járt közöttünk, és elhozta lelkét, a gyülekezet (újja)születéséért.

Így imádkoztunk Bencédben Isten házában, kilencvenheten, pünkösöd első napján köszönve Istennek gyülekezetünket. De a pünkösödöt megelőző pénteken is mintegy hetvenen köszöntöttük templomunkban Szombatfalvi József esperest és az Esperesi Vizsgálószerk tagjait, megköszönve ugyanakkor Istennek, hogy május első vasárnapja az édesanyáké és a hálás gyermekeké lehetett.

„Pünkösdi gyülekezet” vagyunk – mondhatjuk boldogan, büszkén, könnyes szemmel, szerető szívvel. A közösség él, átölel, növel, megsimogat. Vigyázzunk rá mindannyian!

Makkai-Ilkei Ildikó

Nyolcéves a sepsiszentgyörgyi Kriza János Unitárius Vegyes Dalárda

Születésnapunkat, május 19-ét magyarországi hangversenykörúttal ünnepeltük meg. „Legyen a zene mindenkié!” – e Kodály-idézet állt a hangversenykörutunk programját bemutató füzetke címlapján. Ami pedig előttünk állt: kirándulás Visegrádra, Fótra, hangverseny a Láng Művelődési Házban, istentisztelet utáni hangverseny a budapesti Nagy Ignác utcai unitárius templomban, városnézés. Meghívónk a Fóti Zenebarátok Kamarakórusa volt, akik – meghívásunkra – énekeltek már szentgyörgyi templomunkban.

„Bemelegítésként” a Duna-kanyarban kirándultunk. Természeti és kulturális értékekben egyaránt gazdag ez a Szentendre

és Esztergom közötti Duna-szakasz, évezredek óta kiemelt szerepet játszik történelmünkben. A fótiak kedvességét tettezte, hogy szakavatott idegenvezető „elevenítette meg” történelmünk eseményeit. Visegrádon található a Magyarország egyik legszebb panorámáját kínáló várrom, amely a világörökség-lista várományos helyszínei között szerepel. A Sibrik-dombon áll az az egykori római erődítmény, amelynek romjain István király parancsára épült fel az ispánsági vár (maradványait régészetiileg feltárták). A visegrádi kettős erőd egyike a tatárjárás tanulságait felismerő IV. Béla által épített váraknak. Jelentőségét egészen a török korig megőrizte. Egy időben több fontos

funkciót is betöltött: védte a Duna völgyét, ellenőrizte a Buda–Esztergom kereskedelmi útvonalat – és egyúttal vámhely is volt. A vár két részből áll: a Duna melletti kisebb dombra tervezett vár építését IV. Béla rendelte el 1247 körül; a meredek hegytetőn pedig a „fellegvár” magasodik. A kettőt tornyokkal megerősített zárófal kötötte össze. A falak védelmében épült föl távolabb, a Duna partján a 14. században a királyi palota, amely fénykorát Mátyás király uralkodása alatt élte.

A vár jelentősége igazán csak az Anjou-korban nőtt meg. Miután Károly Ró-

folytatás a 8. oldalon

Ferenczy Mária-Magdolna

Nyolc éves...

folytatás a 7. oldalról

bert megszerezte a várat Csák Mátétól, 1323-ban ide helyezte át a királyi udvart. 1335-ben itt tartották a híres visegrádi királytalálkozót. A várban őrizték a magyar koronát, majd 1370-ben Nagy Lajos lengyel királlyá választása után a lengyel koronát is. Az Anjou-korban bővítették a palotaszárnyakat, és egy újabb, külső várfalat emeltek. Luxemburgi Zsigmond a várhoz egy harmadik falgyűrűt építtetett, és több reprezentatív építkezést kezdeményezett.

Visegrádot Buda 1686-ban a török uralom alól történt felszabadítása után ötnapi ostrommal foglalták el a Habsburgok. A végvár-rendszer megszűnésével a vár „fölslegessé” vált, ezért pusztulni hagyták. A napjainkig is tartó feltárási és rekonstrukciós folyamat 1871-ben indult el.

A vár falairól pompás kilátás nyílik a Duna-kanyarra. Itt rögtönzött előadás-ként elénekeltük műsorunkból „Szent István dicséretének” Birtalan-feldolgozást.

A visegrádi alsó vár lakótornya – az úgynevezett Salamon-torony – alaprajza Európában is egyedülálló, falainak vastagsága néhol a 8 métert is eléri, a torony magassága 31 méter. Román stílusú ablakai közül több is megmaradt mind a mai napig. A toronyban ma múzeum működik Visegrád történelmét és a királyi palota gazdagságát bemutató tárlattal. A múzeum megtekintéséhez (megrendelés szerint) középkori lovagi bemutató is tartozik.

A visegrádi történelmi zarándoklat után élményekkel megrakottan utaztunk tovább Esztergomba, ahol a Bazilika falai „visszaénekeltek” dalunkat (Isten lelke). Itt, a bazilikában vezényelte Liszt Ferenc 1856. augusztus 31-én az érseki székegyházművelődési Házban a Stella Koncertkórus Egyesület (35 éves fennállását ünnepelte éppen) és a Fóti Zenebarátok Kamarakórusával együtt hangversenyeztünk és ünnepeltünk. Baráz József, Tóth Etelka és Benkő Enikő vezényelt ezen az estén.

Magyarország rangban első és egyben legnagyobb templomában, a klasszicista stílusú bazilikában köszönő szavakat rebegtünk Istenünkhöz, hogy megsegített eljutnunk erre a szent helyre.

Harmadnap a Budapesttől 17 kilométerre levő Fót város múltjának és jelenének megismerésével gazdagodhattunk. Fót, a gazdag múlttal rendelkező Árpád-kori település számos műemlékkel és természeti értékkel rendelkezik. Vendéglátóink jóvoltából meglátogathattuk a Német Kálmán fafaragó emlékházat, az 50 hektáros parkkal övezett klasszicista Károlyi-kastélyt és az impozáns katolikus templomot. A „Szeplőtlen fogantatás” templomát Ybl Miklós tervezte gróf Károlyi István felkérésére. 1845 és 1855 között épült fel. Festményeit, szobrait osztrák és olasz művészek készítették. A templom 18 mázsás Szent István harangját Hilzer István öntötte. A templom orgonáján a Károlyi családnál vendégeskedő Liszt is játszott. Természetesen a mi dalunk is zengett a hatalmas templomban: „Mindig velem, Uram, Mindig velem...” (L. Mason).

Másnap Isten igazi ajándékaként köszöntött meg, hogy e vasárnap a budapesti Nagy Ignác utcai unitárius templomban imádkozhattunk, énekelhettünk.

A templom építéséhez 1889 áprilisában fogtak hozzá Pecz Samu terve alapján, és 1890. október 26-ára a templom felszentelését is kitűzheték. A templomhoz a feljárás a nyílt előterű, Nagy Ignác utcai bejáraton át történik. A bejáratl szemben, bent a falon márványtábla örö-

kíti meg Dávid Ferenc emlékét. A táblát Iván László kezdeményezésére 1929-ben, Dávid Ferenc halálának 350. évfordulója alkalmából helyezték el. Innen jobbra és balra kétkarú lépcsőház vezet az emele-

Visegrádi séta

tekre. A jobb oldali lépcsőház 2. félelemleti fordulójában Dávid Ferenc vallásalapító, első püspök mellszobra Szamosi Soós Vilmos szobrász műve.

A hatalmas épület mintha intett volna: gyertek, énekeljeteek együtt elszakadt testvéreinkkel. Kászoni József tiszteletes az összetartozásra, a barátságra szólított fel. A szöszék előtt ismert mintájú, nagy perszönyeget láthattunk viszont – amelynek hasonmása a mi tanácssternünkben díszleg. Teplomavatásunkkor kaptuk ajándékba ettől az egyházközségtől.

A templomban nagy meghatódottsággal szólaltathattuk meg Dávid Ferenc

Június ez évben is az egyházköri közgyűlések hónapja volt egyházunkban. Az egyházkörök a 2006. évi tevékenységről számot adó közgyűléseket a következők szerint szervezték meg: június 2-án a küküllői egyházkör Szásznádason, illetve a székelyudvarhelyi egyházkör Kénoson, 9-én kolozs-tordai egyházkör Magyarországon, a marosi egyházkör Nyárádszeredában, illetve a székelykeresztúri egyházkör Fiafalván, 16-án pedig a háromszék-felsőfehéri egyházkör Felsőrákoson.

Június másik nagy egyházi és iskolai eseménye a ballagás volt. A kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban június 9-én, a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban pedig június 14-én szervezték meg az eseményt.

A kolozsvári Bethlen Kata Diakóniai Központban június 1-8. között nemzetközi papnő konferenciát szerveztek Nők a lelkészségben: életünk és munkánk (Women in Ministry: Our Lives and Work) címmel, amelyen erdélyi unitárius egyházunk lelkésznői is részt vettek.

Az Amerikai Egyesült Államok Unitárius Univerzalista Egyháza június 20-24. között az Oregon állambeli Portlandban szervezte meg évi főtanácsi ülését, a General Assembly-t. Ez évben az összejövetel témája a Választások, amelyek számítanak (Choices That Matter). A főtanácsi ülés egyik díszvendége dr. Szabó Árpád erdélyi unitárius püspök volt, aki a főtanács keretében a Harvest Hope Alapítvány és a Testvér-egyházközségi Tanács rendezvényein előadást tartott.

énekét, Kozma Mátyás *Zengjen hálaének* című kórusművét és több más munkát. Az istentiszteleten jelenlevők, sok-sok ismerős, barát, barátnő, meghatódottsággal, olykor könnyes szemmel hallgatott bennünket. Szeretettel mosolyogtunk egymásra, ők egyenként gratuláltak és köszönték a lélekemelő találkozást.

A budavári Nagyboldogasszony (Mátyás) templom megtekintése után este a fóti Vörösmarty Mihály Művelődési Házban énekeltünk, majd közös ünnepi vacsorán vettünk részt. Dalos jókedvünk az autóbuszban is, hazáig megmaradt. Szi-

vünkbe zártuk örökre e hangversenykörutunk minden mozzanatát. Jókedvünkben talán nem is tehetnénk egyebet, mint azt, hogy kölcsönvesszük/megidézzük Vörösmarty Mihály sorait:

„Fölfelé megy borban a gyöngy;
Jól teszi.
Tőle senki e jogát el
Nem veszi.
Törjön is mind ég felé az
Ami gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.”

(Fóti dal, 1842)

A szentgyörgyi kórus a Nagy Ignác utcai templomban. Fotók: Gazdag Géza

Unitárius rádióműsorok

Meditáció – az elmélkedés műsora

Kolozsvári Rádió, 909 m és 1593 m középhullámon, valamint a 95,6 MHz-es ultrarövid-hullámon, szerdai napokon, 9.30.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
június 13.

Rádió-istentisztelet

Kolozsvári Rádió, alkalmyszerűen, vasárnapokon, 17.30-kor.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
július 1., 22.

Tavaszi virágcsokor

unitárius gyermekműsor havonta kétszer. Szerkesztik: Kovács Mária, Rácz Norbert,

Kolozsvári Rádió, szombaton reggel 9.15–9.30 között
június 23., július 7., 21.

Unitárius félóra

a székelyudvarhelyi Prima Rádióban, a 87,9 MHz-en, illetve interneten a www.prima-radio.ro címen.

Szerkesztik: Csáki Levente, Gál Zoltán és Szabó Előd.
minden vasárnap reggel 8.30-kor.

olvasztató

Wesselényi Polixéna: *Olaszthoni és schweizi utazás, 1842*

Úgy érzem, mulasztást követnénk el, ha nem tájékoztatnánk az *Unitárius Közlöny* olvasóit arról, hogy az elmúlt esztendőben megjelent Wesselényi Polixéna útleírás tartalmazó könyvének harmadik kiadása.

Az első kiadás 1842-ben látott napvilágot Kolozsváron, de a sajátos társadalmi-politikai viszonyok közepette nem tudott sikert aratni. Cs. Lingvay Klára a harmadik kiadás bevezető tanulmányában ennek okát így magyarázza: „A viharos történelmi események – 1848-as forradalom és szabadságharc, majd a két világháború – elfeledtették mind az írónőt, mind az útnaplót. 13 évnél kellett elteltie, hogy végre Gál István felfedezze, és cikkében méltóképpen értékelje Wesselényi Polixéna emberi és írói személyiségét”.

A második kiadás jóval később, csak 1981-ben jelent meg Jékely Zoltán gondozásában (Magvető kiadó, Budapest, 1981), a harmadik pedig 25 évvel a második kiadás után, Cs. Lingvay Klára gondozásában, a Kriterion kiadónál.

A könyv értékes korabeli útirajz. Két kötete van: az elsőben a szerzőnő Róma és Nápoly, a második kötetben Firenze és a svájci, olasz és francia tájak nevezetességeit mutatja be „bájos közvetlenséggel”. Az útirajz azt bizonyítja, hogy az írónő, bárhol fordult is meg, igen figyelmes volt a látottak és hallottak iránt, ezért műve nem csupán a nevezetességek pusztá számbavétele, hanem pontos, érzékeny társadalomrajz is. Ugyanakkor – egyetértve Cs. Lingvay Klára megállapításával – Wesselényi Polixénának naplójával alkalma van bebizonyítani, hogy nemcsak látja, hanem művészi érzékkel az olvasók elé is varázsolja a látottakat.

folytatás a 10. oldalon

Dr. Rezi Elek

Olaszthoni...

folytatás a 9. oldalról

A könyv iránti érdeklődésünket az fokozhatja, hogy báró Wesselényi Polixéna annak az Angliából Erdélybe „szakadt” John Paget angol unitáriusnak a felesége, akit nemcsak az unitárius egyháztörténelem, hanem az erdélyi és a magyar, sőt, mondhatjuk, európai művelődéstörténet is számon tart.

Polixéna – akit Jékely Zoltán a „19. század Murányi Vénuszának” nevez – útirajzában megörökíti kettőjük találkozását. A művelt és előkelő magyar bárónő 1835-ben indult „külhoni útra”, és olaszországi tartózkodása alatt kötött ismeretséget a normann fejedelmi családból származó, szintén „külhoni úton” tartózkodó angol unitáriussal. Az ismeretségből barátság, a barátságból – az olasz út végére – életre szóló közös kapcsolat, házasság lett. Polixéna naplójában mindvégig titokzatosan N. megnevezéssel illeti Pagetet, de érzelmeit nem tudja eltitkolni. Nápolyba való készülődése közben elárulja érzelmeit: „Éppen nagy tünődésben valék úti készületeim között; legényem pár rozsdás pisztolyt megtöltött; én egy csinos kis klárisnyelű török tört forgattam kezemben, az egyedüli asszony fonák helyzetéről keservesen elmélkedve, midőn N. tőlem búcsúzni jött. »Tehát

indul holnap?» »Bizonyosan igen.« »Hát ezen öldöklő fegyverekkel mit kíván tenni?» »Nincs mit nevetni; ily veszedelmes útnak fegyver nélkül nem lehet neki indulni.« Erre magát el-kacagva en preux chevalier ajánlkozott, hogy testvérével együtt elkísérnek, mert ők is Nápolyba szándékoznak; s én ajánlatát nagyon örömmel elfogadtam, igen mulatságos és gondtalan utazást ígervén magamnak.»

John Paget követte Polixénát, és Erdélybe telepedett vele, életük színterét Aranyosgyéresre tették át, ahol szép, angol stílusú kastélyt építtettek – amely ma is áll. Családi életük boldog és örömteli volt, de bővelkedett megpróbáltatásban, száműzetésben és fájdalmas gyászban is: két fiukat, Arthurt és Olivért egyaránt elvesztették.

Közismert, hogy Pagetné Wesselényi Polixéna 1878. szeptember 1-jén halt meg aranyosgyéresi otthonában. Férje 14 évi özvegyesség után követte nejét. Koporsóikat a kolozsvári Házsongárdi temetőben, családi sírboltjukban helyezték el, Olivér fiuk mellé.

Az olvasó számára igen értékesnek tartom.

A könyv értékét Cs. Lingvay Klára bevezető tanulmánya, a könyvészeti mutató, a szó- és kifejezésjegyzék, a jegyzetek, és a közölt képek egyaránt emelik.

Orgonaszentelés Korondon

Isten segítségével az 1822-ben épült orgonánkat ünnepélyes istentiszteleten szentelte fel dr. Szabó Árpád püspök.

A templom orgonáját a második világháborúban átvonuló orosz-kozák csapatok katonái megrongálták, amit az egyház-község 1945-46 fordulóján már működőképessé tett.

A hiányzó sípokat, regisztereket most sikerült pótolni, átépíteni, és a fújtatást is modernizálni. Most már vasárnapról vasárnapra híven, szépen dicséri az Istent a gyülekezet öröme.

A felszentelő ünnepélyen a korondi nőszövetség alkalomhoz illő műsorral szolgált, amit a művelődési otthonban egy meglepetés követett: a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet táncso-

portja sóvidéki néptáncokat adott elő, ami e szép nap igazi fénypontja lett.

A táncosok nagy sikerét Lőrincz Lajos világhírű koreográfusnak köszönhetjük, aki nyugdíjas éveit szülőfalujában, Korondon tölti, és foglalkozik az ifjúsággal. Az orgonaszentelést, az istentiszteletet és az azt követő szeretetvendégséget megtisz-

telte jelenlétével Bunta Levente, Hargita megye Tanácsának elnöke, feleségével, és Korond község polgármestere is.

Az istentisztelet keretében Papp Zoltán orgonajavító, római katolikus kántor rövid orgonaművel mutatta be a hangszer megújult hangját.

Lőrincz Márta

Aranylakodalom Homoródújfaluban

„Az első – papírlakodalom, a második – szalmalakodalom, a harmadik – cukorlakodalom, a negyedik – bőrlakodalom, az ötödik – falakodalom, a hetedik – gyapjúlakodalom, a tizedik – ónlakodalom, a tizenkettedik – selyemlakodalom, a tizenötödik – kristálylakodalom, a huszadik – porcelánlakodalom, a huszonötödik – ezüstkodalom, a harmincadik – gyöngyházlakodalom, a harmincötödik – korall-lakodalom, a negyvenedik rubinlakodalom, az ötvenedik – aranylakodalom, az ötvenötödik – gyémántlakodalom, a hatvanadik – briliánslakodalom, a hatvanötödik – vaslakodalom, a hetvenedik – bronzlakodalom, a nyolcvanadik – kőlakodalom.”

Május 12-én ötvenediket „ültünk”: Édesapám, Benedek Gábor és Édesanyám, született Gódra Ilona aranylakodalomát. 1957. május 11-én esküdtek örök hűséget egymásnak a homoródújfalvi unitárius templomban. A házassági jubileum alkalmi beszédét Ilkei Árpád helybéli lelkész mondta. Jelen volt a család minden tagja: a három gyermek, a vők, a meny, valamint a hat unoka. Ott voltak a közeli rokonok és a legjobb barátok is. A hálaadás szavait nem volt könnyű meghatódottság nélkül sem elmondani, sem meghallgatni. A záróének eléneklése előtt mi „lányok” és az unokák rövid műsorral kedveskedtünk a jubiláló párnak.

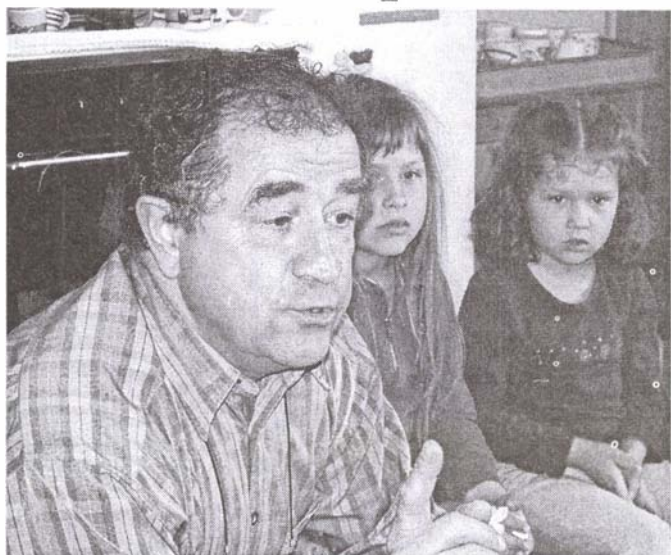
A templomból hazafelé jövet odasúgtam Édesapámnak: „Kár lett volna, igaz-e, kihagyni a templomi szertartást?” – „Kár bizony, fiam.” felelte, pedig csak a húgom és én tudjuk, mennyire rámenőnek kellett lennünk az előkészítők alkalmával. Hiszen Homoródújfaluban házassági jubileum templomi megünneplésére még nem volt példa.

Ők most megmutatták.

Aki teheti, kövesse példájukat!

B. E.

Óvodaszülinap

Indulásának ötödik évfordulóján ünnepi nyílt napokra hívta meg az érdeklődőket a kolozsvári Unitárius Óvoda május 7-e és 12-e között. Az ünnepi programok elsődleges helyszíne maga az óvoda volt, de a városi sportpark, Kolozsvár közútjai, illetve Torockó központja is felzárkózott a rendezvénysorozat „díszletei” közé. A csaknem egyhetes programból kiemeljük az óvoda életét bemutató fotókiállítást, a gyermekmunkákat közreadó vásárt, az aszfaltrajzot, a Sétáló Bábszínház előadásait, Román Mónika gyermekpszichológus interaktív előadásait egyrészt a szülőknek, másrészt óvónőknek. A „Közlekedjünk szennyezésmentesen” program az óvoda számára fenntartott trolibuszon zajlott; „Mindmegesszük” fedőnév alatt gyümölcsalátát készítettek és habzsoltak a gyermekek; dr. Szócs Ottó az egészséges táplálkozásról tartott előadást a szülőknek; mezősegi táncokat és hóstáti rendbéliket mutatott be a Hóstáti Virágos együttes. Kiemelkedően nagy sikert aratott a mesedelelőtt és a gyermekekkel együtt játszó-versmondó-éneklő Bálint Benczédi Ferenc belvárosi lelkész (*képünkön*). Az ünnepélyes zárszót dr. Szabó Árpád püspök mondta a Dávid Ferenc imateremben. Mintegy 80–100 résztvevője volt a torockói kirándulásnak – közöttük „rég”i ovisok is. Csillogó szemek és harsogó kacagás volt a nyílt napok védjegye – és vajon kell-e ennél meggyőzőbb érv?! További jó munkát az Unitárius Óvodának!

nők világa

Kisebbségi képviselő

A Romániai Női Világimnap Bizottság gyűlése, Kolozsvár, 2007. május 11–12.

Mielőtt a legutóbbi gyűlésről írnék, rövid történeti visszatekintőt kell tennem. Sigmond Júlia Kolozsváron 2002. június 13-án keltezett búcsú-beszámolójából idézek: „Nyugodt lelkiismerettel adom át a munkámat, amit az Imanapi Szervezőbizottságban végeztem, hiszen unitárius hitemnek köszönhetően igyekeztem példát mutatni más vallású társnőimnek, ami a toleranciát, a másokkal szembeni türelmet, megértést és szeretetet illeti.”

A beszámoló-levél szerzője írja, hogy kezdetben unitáriusként azért kellett „közelharcot vívnia” más felekezetű nő-testvéreivel, hogy az unitáriusokat egyáltalán keresztényekként fogadják el és kezeljék a bizottságban.

Sigmond Júlia tevékenysége olyan bizalmat és megbecsülést eredményezett, hogy pénztárosnak választották meg, pontos munkájával, hiánytalan elszámolásaival minden bizottsági tag elégedett volt. A staféta átadása előtt így írt: „Szi-lági [később Pálffy – szerk.] Anna-Máriának szívemből kívánok erős lelket, hogy képes legyen az ökumenizmus szellemében tovább harcolni a megbékélés valódi és őszinte megvalósulásáért országunk-

ban. Nem lesz könnyű feladata, de hiszem, hogy erre képes lesz, és nem utolsósorban bízom a fennvaló Úristen segítségével.”

Sigmond Júlia az UNOSZ képviselőjeként 2002. május 4-ig tevékenykedett a Romániai Női Világimnap Bizottságban.

Az UNOSZ elnökei, Szabó Magdolna és Asztalos Klára, Kolozsváron 2002. május 21-én keltezett levélben értesítettek, hogy Sigmond Júlia után 2002. június 1-jétől engem bíznak meg, hogy az UNOSZ-t képviseljem, e levélben kívánják, hogy „adjon a jó Isten erőt és egészséget új megbízatásod lelkiismeretes teljesítéséhez.”

A legfrissebb hír e tekintetben: a legutóbbi gyűlésen az országos bizottság elnökét kellett megválasztani. Egy temesvári római katolikus vallású nő, Micle Ildikó jelölt engem elnöknek. Jelölésemet szorgalmazta a Dániából érkezett lutheránus lelképásztor-feleség, Inge-Lise Lollike, aki az Európai Világimnap Bizottság elnöke. A gyűlésen részt vevő magyar református, római katolikus, lutheránus-evangélikus, román ortodox és görög ka-

tolikus vallású nők kivétel nélkül teljes bizalmat szavaztak és elnöknek választottak meg. Az előző elnök a szebeni/kisdisz-nódi Gerhild Cosoroaba szász evangélikus lelképásztor-feleség volt.

Az országos bizottság tagjai Kolozsváron 2007. május 12-én tehát erdélyi unitárius lelkésznek választottak elnöknek! Nem az én tisztem véleményezni, hogy az UNOSZ életében egyháztörténelmi eseménynek számít-e ez vagy nem. Legfiatalabb tagként, kisebbségben kell végezmem az elnöki munkát csaknem két évi bizottsági munkaszünet után. A munkaszünet oka az, hogy a Romániai Női Világimnap Alaptörvényét még nem tudtuk egyetértőleg elfogadni a román ortodox képviselők részéről történő hátráltatási kísérletek miatt. A mozgalmat hivatalosan is be kell(ene) jegyeztetni az állami szerveknél.

Az elnöki tisztségről tudni kell, hogy az elnök szabadidejében önkéntes munkát végez.

Remélem, eleget tudok tenni e megbízásnak. Köszönöm Szabó Magdolna, Asztalos Klára és Sigmond Júlia 2002 májusa óta is töretlen bizalmát. Íme, öt év alatti tevékenység eredménye: kisebbségi képviselő; és – amint azt Erdélyben kétszeres kisebbségben élő unitáriusokként tudjuk – a kisebbség joga a vezetéshez az, hogy igyekszik jobban, lelkiismeretesebben, önfeláldozóbban dolgozni, mint a többség.

Pálffy Anna-Mária

Anyák napja Sepsiszentkirályon

„Május vasárnapján virágokkal ke-zünkbe’ / Jöttünk Isten házába anyánk kö-zöntésére.” Május 20-án így nyitotta meg Kiss Mónika az anyáknapj műsört Sepsiszentkirályon abban a kis gyülekezetben, ahova férjem, Adorjáni Levente május 1-jétől megkapta a lelkészi kinevezést.

A hegyen büszkélkedő templom újra népes lett ezen a vasárnapon. A harang-zugás kíséretében csodálatos bibliai tex-tus elevenedett meg: „A rád bízott drága kincset őrizd meg!” Igen, a templomba igyekvő nagymamák, édesanyák – de per-sze a férfiak is – a szentkirályi unitárius egyház valóságos kincsei. Ezt a vasárna-pot is a hit magvai tették ünnepléssé, hisz a kis csapat odaadón készült, hogy méltóvá tegye az ünnepet. Boldogan hal-lottam a próbákon a gyermekszót: „pap-néni” – majd huncut mosoly lopózott arcukra, amint magam is megpróbáltam nevüket megjegyezni.

A papilak szobáiban még a méz il-lata terjengett, de mi a diófa árnyékában a lelkes gyerekekkel a fogadalmat tanul-tuk: „Fogadom, hogy mindig tisztelni és szeretni fogom az édesanyámat” – majd a verseket ismételtük.

Ezen a májusi vasárnapon virágokkal kezükben jöttek az apróságok, hogy nagy-mamákat, édesanyákat köszöntsenek.

Illesse dicséret a kis csapatot, amely-nek tagjai magabiztosan mondták el ver-süket: Piroska, Dorca, Renáta, Kira, Mó-nika, Anikó, Kincsó, Boglárka és Zsolt. De nem maradtak el az énekszámok sem, amelyeket Mihály Ildikó segítség-vel tanultak a gyerekek. A műsor után az úrasztalán levő kosárkából minden nagy-mamának és édesanyának virágot adtak a kis szereplők.

Isten éltesse a kicsiny sereget, hogy még sokszor ünnepelhessünk együtt! És Isten áldja a dolgos kezű édesanyákat, nagymamákat!

Adorjáni Gyöngyvér

Kihelyezett választmányi gyűlés Kiskapuson

Az immár hagyományossá vált választ-mányi gyűlés az idén május 11-én kezdő-dött Kiskapuson.

Számomra ez különleges esemény volt. Kolozsvárra menet számba vettem ér-zéseimet. Egyrészt nagyon vártam a találko-zást, ismerkedést, de ugyanakkor izgatott is voltam, mert első alkalommal vettem részt efféle gyűlésen.

Az UNOSZ székhelyén volt a gyüle-kező, majd kisbusszal indultunk Kiska-pusra. Itt „birtokba vettük” szobáinkat, majd vacsorához készülődtünk. Svéd-asztalt rögtönöztünk – „UNOSZ-módra” – az otthonról hozott étkekből. Ez jó kez-detnek bizonyult az ismerkedés, a közös hang megtalálása szempontjából is.

Másnap reggel ragyogó napsütésre ébredtünk. A zöldellő kertben jólesett a reggeli torna minden ébredni és mozogni vágyó hölgynek. Jöhetett a reggeli és a munka. Ezen a szép délelőttön igyekez-tünk előkészíteni a szeptemberi közgyű-lést és megbeszélni a már lezajlott köri gyűléseket is. Tanulságos volt az eredmé-nyekről – de a kudarcokról is – beszélni; tudatosítani, hogy mindezek tanulságosak és építő hatásúak lehetnek mindannyiunk számára.

Kiadványunkat, a *Nők Világát* is ele-meztük tartalmi és kivitelezési szempont-ból egyaránt. Ötletek hangzottak el újabb rovatok indítására és a meglévők színe-ssebbé tételére.

Tovább „szóttuk-varrtuk” a dévai ima-ház kézimunkáinak felületét, majd javas-latokat tettünk az UNOSZ tisztségvisel-őire vonatkozólag – már a szeptemberi tisztújító közgyűlést előkészítendő.

Az ebédet és a délutáni szieszta köve-tően Catherine Gyarmathy, a nőmozgal-makban és a szociális munkában elköte-lezett svájci nővérünk igyekezett bőséges tapasztalatának azokat a „szeteit” át-adni, amelyek az UNOSZ keretén belül is

hasznosíthatók. Előadásában vázolta, mi-lyennek is kell lennie egy civil szervezet vezetőjének, kitért a szervezet zökkenő-mentes működéséhez szükséges feltéte-lekre is. Gyakorlati példákkal igyekezett érzékeltetni a bevezetőjében elmondot-takat. Előadása lassanként átalakult egy olyan párbeszéddé, amelyben mindenki elmondhatta tapasztalatait, bizonyos ese-tekben szakmai tudását is latba vetve.

A vacsorát esti séta követte az elcsen-desült falu utcáin. Séta közben vidám hangulatban beszéltek meg a nap esemé-nyeit.

Szombat reggel úgy ébredtünk – „ba-goly” és „pacsirta” egyaránt –, hogy „jaj, már szombat van!” Vidáman ismételtük a péntekről már ismert tornaprogramot. A reggeli és a jótékony kávék elfogyasz-tása után Veres Enikő szociális koordiná-tor elképzeléseit, terveit hallgattuk meg az unitárius egyház lehetséges szerepvállalá-sáról a szociális tennivalók terén. Együtt gondolkodtunk a közeljövőben előttünk álló feladatokról, az unitárius egyház és az UNOSZ helyéről és szerepéről e gondok megoldásában. Megpróbáltunk „terkép-tervezet” készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi rétegekről, amely „terkép” majd segítségül fog szolgálni e gondok orvoslásában. Beszélgetésünk végén hall-hattunk konkrét kezdeményezésekről is, amelyek a szociális problémák megoldá-sára irányultak helyi szinten – bevonva nyugdíjas szakembereket is.

Egy közösen megtanult énekkel bú-csúztunk egymástól. Úgy érzem, ezzel igyekeztünk – szavak nélkül is – elmon-dani, mennyire jó így együtt munkál-kodni, békében, szeretetben. A jól vég-zett munka örömeivel és a viszontlátás reményével váltunk el egymástól. Talál-kozunk szeptember 1-jén Torockószent-györgyön!

Bokor Ágnes

„Örömet találj mindabban a jóban, amit ád néked az Úr”

2007. május 5-én az olthévi nősövetség volt a házigazdája a háromszék-felsőfehér-köri nősövetségi közgyűlésnek.

Az országos nősövetség részéről jelen volt Szabó Magdol-na főtisztelendő asszony és Asztalos Klára elnök. A takaros, pa-tinás templomban a programok a tervezett időben meg is kez-dődhetnek.

A helybeli lelkész köszöntötte a jelenlevőket, és Pap Mária esperesnő áhítata után Vas Máriát, a Kovászna megyei szociális igazgatóság vezetőjét kértük fel, tartsa meg előadását, amely-

ben a megye gyermekvédelmi, öreggondozói és fogyatékos fel-nőttekkel foglalkozó hálózatáról, a családon belüli erőszakról és hasonló társadalmi gondokról beszélt. Mivel nőegyleteink egyik célja a társadalmi munka, közösen kerestük az állami és egyházi szervezetek hatékony együttműködésének útját.

Ezután a közgyűlés tagjai a helybeli hívekkel együtt isten-tiszteleten vettek részt, amelyet szintén Pap Mária tartott. Az esperesnő Judit könyvéből, e kevésbé ismert bibliai szövegből vette az idézetet, és miután ismertette ennek az asszonynak a történetét, aktualizálta a témát, felszólítva minket arra, hogy közösségeinkben legyünk „Juditok”, vagyis helytálló, bölcs asz-zonyok.

A program második felében előbb Szabó Magdolna köszön-tötte a közgyűlés tagjait, majd Andorkó Rozália köri alelnök is-

mertette a napirendi pontokat: az egyletek beszámolóját az évi tevékenységükről, illetve a tisztújítást.

Az egyházkör húsz egyházközségből tizenhárom egylet volt jelen: a felsőrákosi, árkosi, bölöni, fogaras-nagyszebeni, köhalmi, kökösi, nagyajtai, olthévízi, kőröspataki, sepsiszentgyörgyi, szentkirály-botfalui, szentivánlaborfalvi, vargyasi – összesen 82 személy. A brassóiak, bár bejelentkeztek, ismeretlen okok miatt hiányoztak. Alsórákoson, Baróton, Datkon – ahonnan két-két személy jelen volt –, Kálnokon nem működik szervezett nőegylet, azonban tudjuk, hogy ott is vannak közösséget szolgálni szerető asszonyok, és eljön az idő, amikor szervezett formában fognak tevékenykedni. Reméljük, hogy ezúton is eljut hozzájuk a felhívás, és ugyanolyan lelkesen fognak működni, mint az utóbbi években megalakult felsőrákosi vagy bölöni nőegylet.

A beszámoló révén változatos tevékenységekről szereztünk tudomást. Utána Asztalos Klára UNOSZ-elnök beszélt a *Nők Világa* terjesztéséről, a személyi jövedelemadó 2%-ának felajánlásáról, arról, hogy jelentést kell tenni a lóközi látogatásokról, a dévai kézimunkákkal kapcsolatos tudnivalókról.

A közgyűlés következő pontja a tisztújítás volt. A tagok kifejezték meglepedésüket a kör vezetője munkájával, és visszaválasztották Fekete Juditot elnöknek, Andorkó Rozáliát alelnöknek; Bokor Ágnes lett a kör vezetője.

A jövő évi kör közgyűlés házigazda-szerepét a kökösi nőszövetség vállalta. Máris köszönet érte!

A helyi nőszövetség kiváló házigazdának bizonyult. A kultúrothonban fejedelmi (!) közebéddel kedveskedtek a résztvevőknek.

Andorkó Rozália

ifjúsági oldal

Lángoló vasárnapok

A világba kiáltottunk újra néhány olyan kérdést, ami belül már rég „tombolt”. Színes plakátokra róttuk annak a reményében, hogy lesznek olyan fiatalok, akiknél e kérdések visszhangra találnak, és lesznek olyanok is, akik szintén keresik e kérdésekre a választ. Talán együtt könnyebb lesz megtalálni – gondoltuk. Hogy miről is beszélünk? A Láng Ól-ról, azaz az unitárius ifjúsági istentiszteletekről – nemcsak unitáriusoknak.

Az első *lángoló* este 2003-ban került sor, s mi sem lett volna találobb kezdésnek, mint ez a kijelentés és egyben cím is: *Ha már unitárius vagyok, aki vagyok...* Ezt követően egy darabig rendszeresen, majd rendszertelenül követték egymást a

találkozások. Így hát idén megújult erővel eldöntöttük, hogy rendezettebben folytatjuk... Március 4-e óta hatszor találkoztunk. Czire Szabolcs teológiai tanár, illetve Rácz Norbert ifjúsági lelkész felváltva vállalták a szolgálatot. Minden második vasárnap az Unitárius Egyházi Központ Dávid Ferenc imatermében gyülekeztünk 18 órától, nem mindig sokan... néhányan. Olyanok voltunk ott, akiket talán érdekelt a plakátokon megjelent kérdés, olyanok, akik nyugalomra vágytunk, olyanok, akik már nagyon rég vártuk, hogy végre valaki a mi fiatalos nyelvünkön szólaljon meg. Értünk, nekünk, egy kicsit rólunk szóljon – meg Istenről és Istenhez... Így teremtünk közösen világot szavakból, zené-

ből, fényből, képekből, gondolatainkból. A második istentisztelet alkalmával arra a kérdésre próbáltunk választ keresni: mire jó a vallás. A harmadik alkalommal, húsvétra készülődve, a ritka percek selyemszalagját bontottuk fel. Áprilisban a *Békesség néktek* címet adtuk a találkozásnak, majd ezt követően Istenről mint a sokarcúról beszélgettünk, énekelünk. Az idei tanév záró istentisztelet a *Szabadságra vagyunk elhíva* címet kapta.

Talán mindannyian menekültünk egy kicsit ilyenkor Kolozsvár zaja elől, menekültünk a csendbe, azok körébe, akik nemcsak korban, de sorsban is közel állunk egymáshoz. Mindannyian kerestünk valamit, még ha gyakran képtelenek voltunk is megfogalmazni, hogy mit.

A Nap alszik még néhányat, amíg – reméljük – újra találkozunk, októberben, a Láng Ól melegében, csendjében.

Fülöp Júlia

Apró bepillantás egyletes világunkba

A marosvásárhely-belvárosi unitárius egyházközség ifjúsági csoportja péntekenként különféle változatos programokat szervez az unitárius fiatalok számára. Ezeknek a tevékenységeknek az a célja, hogy összegyűjtsék a fiatalokat, akik néhány kellemes órát eltölthetnek az egyházközség tanácstermében, hogy híd legyenek az egyház és az ifjabb nemzedék között.

Egy májusi délutánon pillangózásra indultunk. A pillangózás egy olyan játék, amelynek lényege a csoportmunka. Három személyből álló csoportokat alakítottunk, és így vettük birtokba a város főterét. Előzőleg különböző útmutatások voltak elrejtve a központban és környékén. A csoportok ezeken az elrejtett cetlikken találták meg a kiokoskodott feladványokat. Ezekből bemutatnák néhány példát: *Ez az épület a központ mellett fekszik.*

A múlt századokban ide menekültek az emberek vész idején. Itt található egy templom is. E templom bejáratánál hány nyelven olvasható a felirat? A következő helyszín a közelben található, a gyerekek kedvenc helye... Egy másik: Ezen a helyen egy színésztől kérjetez egy-két percet az idejéből, és készítsetek vele interjút... Valóban, egy színésszel is elbeszélgettünk, és ez egyformán nagy élmény volt mindkét félnek.

Nagy volt a meglepetés, amikor visszaértünk a maroktelefonra rögzített interjúval, hiszen éppen egy híres színésszel sikerült beszélgetni – Kárp Györggyel, aki a marosvásárhelyi Nemzeti Színház ügyvezetője és a Tompa Miklós társulat művészeti igazgatója. Bármennyire törekedtek is a játék előkészítői, hogy furfangjukkal kicselezzék a csapatokat, mindenki nagyon jól teljesített. Végül, miután minden egyletes fiatal visszaért a város különböző pontjairól, leült a már jól ismert és kellemes emlékeket őrző asztal köré, ahol egy pohár üdítő és rágcsalni-való társaságában beszámolt tapasztalatairól a pillangózás során. Minden egyletnek figyelmébe ajánljuk!

Szász Orsolya Zsuzsa

Jogunk van embernek lenni

Ha valaki egy gyereksereget lát, mondhatja-e vajon: valamelyikük nem érdemli meg a szabadságot vagy az életet? Lehet-e azt mondani, hogy az egyik többet ér, mint a másik? Melyikük nem érdemes emberhez méltó bánásmódra? Szabad-e hinnie valakinek abban, hogy van Mikulás, hogy az édesanyja a legjobb a világon, és hogy vannak tündérek? Jár-e mindenkinek az étel, a víz és a szállás? A képmutató, az arrogáns, a barátságos, a víg kedélyű ember egyforma elbírálásban részesülhet-e a törvény előtt? Lehet-e akadályozni valakit vallása gyakorlásában?

Ilyen és hasonló kérdésekről esett szó április 19-e és 23-a között a hollandiai Schoorlban tartott ifjúsági konferencián, amelynek a témája az emberi jogok problematikája volt. Angol, indiai, kanadai, a Fülöp-szigetéről jött, izraeli, holland, kínai, japán, jordániai és erdélyi fiatalok osztották meg egymással tapasztalataikat. Czimbalmos Réka sepsiszentgyörgyi társammal képviseltük az erdélyieket – és egyben az unitáriusokat – ezen a konferencián. A konferencia résztvevői nemcsak kultúrájuk egy részét osztották meg egymással, hanem vallásos nézeteiket és tapasztalataikat is. Érdekes és hasznos volt találkozni és elbeszélgetni olyan fiatalokkal, akiknek a vallásáról és kultú-

ODFIE Daloskönyv eladó!

Az ODFIE Daloskönyv negyedik, változatlan kiadása a múlt év végén jelent meg. A 292 oldalas Daloskönyv összesen 308 éneket tartalmaz a következő műfajokból: unitárius és más felekezeti vallásos énekek, régi magyar világi énekek, népdalok, gyermekdalok, megzenésített versek, könnyűzene.

Az előző kiadásokból elkelt több ezer példány sok-sok egyházközségi, ifjúsági egyleti, iskolai összejövetelen és a közös éneklés más jellegű alkalmain bizonyult hasznos kézikönyvnek. Ugyanakkor konfirmálási vagy kicsengetési ajándékként is ajánlható.

A Daloskönyvet székhelyi címünkön lehet megvásárolni vagy megrendelni. Egy példány ára 20 lej.

Címünk: 400105 Kolozsvár, 1989. December 21. u. 9.

odfie@unitarian.cj.edu.ro; 0264-450284

maroktelefon: 0742023220 (Sándor Krisztina)

rájáról eddig csak tankönyvekből vagy a média révén szerezhettünk ismereteket.

A konferencia szervezői még inkább ismertté akarták tenni az ENSZ tagállamai által 1948-ban kiadott, jogilag nem kötelező érvényű Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, és azt, miképpen tiporják sárba egyes országokban még ma is azokat az alapvető emberi jogokat, amelyek minden embernek születésénél fogva sajátjai. Megtörtént eseményekkel illusztrálták a jogfosztásokat. A résztvevők elbeszélhették a saját országukban történt visszaéléseket. A mintegy 30 cikelyből álló nyilatkozat széles körben ismerteti az egyén jogait a családban és a társadalomban. Ajánlom mindenki figyelmébe a nyilatkozatot. Magyar változata a legkönnyebben a www.fej.shp.hu világhálós oldalon érhető el. A nyilatkozatot olvasva szinte szembekiált az, hogy ha jogsértettségünket oly kényesen kezeljük, akkor figyelniünk kell arra is, hogy mi se korlátozzuk embertársainkat jogaik-

ban, és úgy forduljunk feléjük, ahogy isteni törvény szerint embernek ember felé fordulnia kell.

Egy társadalom, egy ország csak akkor fejlődhet látványosan, ha törvény által is biztosítani tudja állampolgárai számára az alapvető jogokat. Számtalan ország van, ahol még mindig problémát jelent az alapvető jogok elismerése és biztosítása. Sok helyen korlátozzák az anyanyelv használatát, diszkrimináció sújtja a különböző vallásos irányzatok követőit, hátrányosan megkülönböztetik egyik vagy másik nemzetiséget vagy nemet. Az ENSZ nem kötelezheti egyetlen állam kormányát sem arra, hogy „törvényesse” tegye azt, ami természetes, de 1948-as nyilatkozatával hozzájárul ahhoz, hogy felismerjük, milyen jogainkban sértenek meg. Esetszerűen akár törvényes orvoslattal is kereshetünk az ország által biztosított lehetőségek között – vagy éppen az Európai Unió keretében.

Vass Károly

III. unitárius vallásolimpia Kolozsváron

Az Erdélyi Unitárius Egyház kis számaránya ellenére is törekszik arra, hogy a vallásoktatás megfelelő helyet kapjon az iskolai nevelés keretében. Ennek szellemében szervezte meg az unitárius egyház a III. unitárius vallásolimpiát a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban május 18–20. között.

A vetélkedő helyi szakaszát márciusban tartották, összesen több mint 100 diák (IX., X. és XI. osztályosok) részvételével. A helyi szakaszról évfolyamonként 20-20 diák jutott tovább az országos szakaszra, közülük 57-en jöttek el a nemrég megszervezett versenyre. Az országos olimpia megnyitóján rövid áhítat után

Szabó Árpád püspök köszöntötte a résztvevőket. Beszédében felhívta a figyelmet arra, hogy az olimpiák időszakát megelőzi a felkészülés, amikor a béke hírvivőjeként az olimpiai láng körbejárja a világot. A megnyitót a *Hosszú péntek* című, a holokausztról szóló színdarab megtekintése követte, amelynek etikai vonatkozásait másnap közösen beszéltek meg.

Szombat délelőtt tartották az írásbeli próbákat, ahol a IX. osztály bibliaismeretből, a X. egyháztörténelemből, míg a XI. etikából kapott igényesen kidolgozott és kreativitást igénylő feladatokat. Amíg a tanárok a dolgozatok kijavításán fáradoztak, addig Kóródi Alpár történelemtaná-

a város nevezetességeit és kiemelten azok unitárius vonatkozásait mutatta be a diákoknak.

A délután folyamán csapatvetélkedő várt a résztvevőkre Solymosi Zsolt lelkész-vallásnár irányításával. A származási helyüktől és korosztályuktól függetlenül összekevert csapatoknak egy TV-műsort kellett összeállítaniuk fél óra leforgása alatt, különböző szempontok alapján. Így láthattuk egymás mellett például Dávid Ferencet, egy eutanázia-párti önkéntest, egy jézusi tanítványt és egy haldokló, gyógyíthatatlan beteget. Az ötletekben gazdag műsorok a diákok mindennapi problémáira, érdeklődési körére, tévészési szokásaira világítottak rá. Az igazi emberi értékek és a függőségek megítélése a diákok értelmezésében egészen sajátos jelleget kaptak, a modern társadalmi szokásoktól időnként teljesen eltérő módon.

A csapatvetélkedő kiértékelését az egyéni verseny díjkiosztása követte. A IX. osztályosok közül I. díjban részesült Kisgyörgy Réka a sepsiszentgyörgyi Mikó Kollégiumból, II. díjban Ambrus Mária a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumból, III. díjban Fazakas Noémi szintén Sepsiszentgyörgyről és Bálint Tünde a baróti Baróti Szabó Dávid Iskola-központ diákja. Dicséretet érdemelt Nagy Csilla Zsuzsanna Marosvásárhelyről, Próza Lilla Zsuzsanna Kolozsvárról, Jakab István Barna Sepsiszentgyörgyről és Vári Timea Székelykeresztúrról. A X. osztályosok közül I. díjat kapott Kónya Zita a János Zsigmond Unitárius Kollégiumból,

II. díjat Miklós Csilla a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumból, III. díjban részesült Kerekes Éva és Pál Ferenc, a János Zsigmond Unitárius Kollégium diákjai. Dicséretet kapott Moczás Zsuzsanna Székelykeresztúrról. A XI. osztályos diákok közül I. díjat érdemelt Bencze Zsuzsanna a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumból, II. díjat kapott Péterfi Dénes a János Zsigmond Unitárius Kollégiumból, III. díjat pedig Gergely Noémi a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumból. Dicséretben részesült Hamudi Amneh és Becze Csilla Kolozsvárról, valamint Jakab Julianna Marosvásárhelyről.

Az olimpiát Nagy Adél marosvásárhelyi segédlelkész-vallás tanár zárta ifjúsági istentisztelettel, kiemelve, hogy minden résztvevő pünkösdi szellemiségében elmondhatja, hogy bizonyosságot tett hitéről, vállalva az unitárius vallás olimpián való részvételt és az arra való felkészülést, annak ellenére, hogy esetleg egyes tanárok vagy diáktársak furcsán tekintenek erre. A rendezvényen résztvevők mindegyike nyertesnek tekintheti magát: barátságok szövődtek, új gondolatokkal, tudással gazdagodtak a diákok, hitükben megerősödtek.

Forrás: Szabadság

Vörös Alpár

Kedves Felfedező Barátaink!

Elhangzott az utolsó iskolai csengőszó a 2006–2007-es tanévben, és mi is a végére érünk felfedező utunknak. Elismerem, nem volt könnyű keresni, kutatni a helyes válaszok után olyan cikkeket, amelyek nem kimondottan gyermekeknek íródtak. Tudom, elkelt a nagyobbak látó, értő szemének segítsége, az irányító jó szándék, a bátorítás.

Talán később megértitek, miért kellett régi templomokról, harci eseményekről, kopott zászlókról vagy éppen vidám gyermektáborokról, dalos kedvű ifjúsági találkozókról, híres nagyjainkról olvassatok – vagy éppen pusztító árvizekről és az ezt követő építő és megtartó összefogásról –, és arról, hogy segítő szándékú, velünk együtt érző testvéreink vannak nemcsak itthon Erdélyben, hanem a távoli Amerikában is, akikre mindig lehet számítani. Hiszem, hogy mindezek által is idővel mélyebben megértitek, hogy egy nagy családnak, Unitárius Egyházunknak vagyunk mindannyian a tagjai, és így egymásnak társai; hogy társaink öröme a mi örömünk, bánatuk a mi bánatunk, bizalmuk, reménységük a mi bizalmunk és reménységünk is.

Játékunk *Tükör* része éppen ennek volt a felülete. Imádságaitok, őszinte vallomásaitok, verseitek, emlékezéseitek, egyéb írásaitok mind-mind érzéseiteknek igazi tükrök voltak. Minden leírt szó holnapi szép, igaz tetteknek a csírája, és ezért örök erőforrás, mert egyben vallomás a ti személyes hitetekről. Köszönöm megtisztelő bizalmatokat.

Úgy gondolom, hogy amíg izgalommal vártátok a *Közlöny* friss számait, majd közösen kerestetek, közelebb kerültetek egymáshoz, gyermek a szülőhöz, unoka a türelmes nagyihoz, a kicsi testvér a nagyhoz, vagy éppen a diák a vallás tanárához, pap bácsihoz – és természetesen hozzám is, hiszen mindig drukoltam az érkező leveletekért, a helyes válaszokért. Drukoltam tulajdonképpen *értetek*. Gratulálok az elért eredményekhez, amely nem kis fáradságot, komolyságot, kíváncsiságot, a „csak azért is nyerni fogok” őszinte kitartását igényelte.

Miként a Biblia is tanítja: „Méltó a munkás a maga bérére.” Alább megismerhetitek, kikkel is voltatok versenyben a rátok váró csodálatos nyári gyermektáborokért. Örömmel közöljük

annak a hat nyertes játékosnak a nevét, akik kitartó, komoly munkájuknak köszönhetően táborozásra jogosultak.

A *Felfedzők* társasjáték valamennyi munkatársának nevében kívánok nektek Istentől megáldott, erőben, egészségben, maradandó élményekben és örömeiben teljes nyári vakációt – az őszi viszontlátásig!

Szeretettel és Isten áldását kérve rátok

Fekete Levente

1. László Kunigunda Beáta	Városfalva	315 pont
2. Fűrész Zsófia	Nagyajta	290
3. Kósa Kázmér	Kökös	275
4. Benkő Boglárka Melánia	Nagyajta	225
5. Tófalvi Barna	Székelyudvarhely	170
6. Zsombori Zsombor	Homoródszentmárton	165

Továbbá könyvjutalomban részesülnek mindazok, akik legalább 70 pontot értek el:

7. Pap József	Székelyudvarhely	125
8. Görtner Szilárd	Székelyudvarhely	120
9. Gáll Levente	Székelyudvarhely	100
10. Baróthi Brigitta	Nagyajta	90
10. Gombos Levente	Székelyudvarhely	90
11. Fekete Orsolya	Sepsiszentgyörgy	85
12. Fekete Hunor	Nagyajta	85
13. Szász Tikosi Zoltán	Székelyudvarhely	70

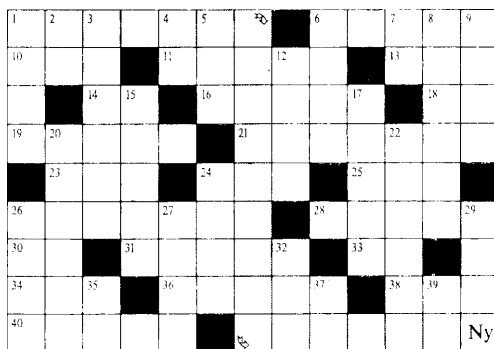
Dicséretben részesülnek a játékban való részvételért: Ilonka Csaba, Zsombori Klára, Somodi Attila, Kuti Szerénke Noémi, Bálint Timea – Székelyudvarhely, Bényi Balázs és Bényi Amália Mária – Küküllődombó, Birtalan Adél – Kissolyos, valamint a *Tükör* feladataira beküldött értékes dolgozataikért Dudás Norbert, Raffai Edit, Szilágyi Edina, Szabó Rita, Nagy Csilla, Takács Eszter, Péter Anita, Bokor Kriszta Réka, Tuhárszky Tímea, Mezei Tímea gimnazisták Székelyudvarhelyről, amit külön köszönünk.

Külön köszönet és dicséret illeti az irányítókat: Bencze Ilona, Nagy Adél, Varga István vallás tanárokat, Bokor Ágnes grafológust, Péterfi Sándor és Szombatfalvi József lelkészeket.

Lapszámunk szerzői: **Adorjáni Gyöngyvér** ny. postatisztviselő, tiszteletes asszony (Sepsiszentkirály), **Andorkó Rozália** francia- és román tanárnő, tiszteletes asszony (Vargyas), **Bartha Alpár** lelkész (Fiatfalva), **Bokor Ágnes** mérnök, grafológus (Kökös), **Ferenczi Mária-Magdolna** agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Fülöp Júlia** teológus-hallgató (Kolozsvár), **Lőrincz Márta** iskolai titkárnő (Korond), **Makkai-Ilkei Ildikó** gy. segédlelkész (Bencéd), **Paskucz-Szathmáry Viola** építőmérnök, EUE műszaki előadó (Kolozsvár), **Pálffy Anna-Mária** lelkész (Ikland-Nagyernye), **Simó Melinda** pszichológus, tiszteletes asszony (Homoródjánosfalva), **Szász Orsolya Zsuzsa** középiskolás diák (Marosvásárhely), **Vass Károly** teológiai hallgató (Kolozsvár), **Veress Enikő** szociológus, EUE szociális koordinátor (Kolozsvár), **Vörös Alpár** fizikatanár, VEN-előadó tanácsos (Kolozsvár)

Ovidius aforizmája (I.)

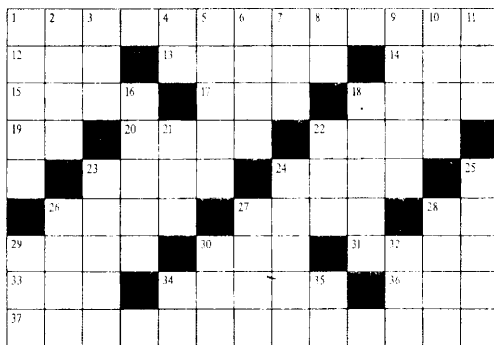
Vízszintes: 1. Az aforizma. 6. Más székre helyezkedő. 10. Juh hímje. 11. Zavar, piszkál. 13. Talál. 14. Talmi. 16. Dől a fal. 18. Rag, a -va párja. 19. Jó eredmény. 21. Vices becsapás. 23. Taszít. 24. Épület-szárny. 25. A szív oldala. 26. Híres énekesnő. 28. Női fejdísz. 30. A pincér lapja. 31. Becézett női név. 33. A múlt idő jele. 34. Nyakmelegítő. 36. Útszél. 38. Időmérő. 39. Min-dent helyettesítő kő a römiben.

Függőleges: 1. Hordóféle. 2. Fűszer. 3. Magyar ..., erdélyi település. 4. 3,14. 5. Mondat eleme. 6. Zeneművet megváltoztat. 7. Helyet foglal. 8. Lecserél. 9. Nagyméretű. 12. Vízínövény. 15. Fáról almát titokban levesz. 17. Ruhadarab. 20. Vízrel való ellátás. 22. Kártyázás közben, licitálaskor használjuk ezt a szót, ha ugyanannyit mondunk, mint az előttünk szóló. 24. Juhász Gyula műzsája. 26. Építőanyag. 27. Van ilyen lap is. 29. Mondatrész. 32. Csernáton vára. 35. Paripa. 37. Juttat. 39. Tetejére.

Madách Imre

Vízszintes: 1. Madách Imre műve. 12. Könnyezik. 13. Becsap. 14. Arra a helyre. 15. Kofa ígéje. 17. Jelkulcs. 18. Ilona, falun. 19. Knock out. 20. Héber betű. 22. Balkáni nép volt az ókorban. 23. Anyós társa. 24. K-mezon. 26. Fukar nép. 27. Működésképtelenné tesz. 28. Határrag. 29. Megrázkodtatás. 30. Szalad. 21. Teremsport. 33. Hordómérték. 34. Ruhadísz. 36. Vándornép volt. 37. Madách másik műve.

Függőleges: 1. Katonai fejedő. 2. Zokogó. 3. Portéka. 4. Rag, a -vé párja. 5. Sokat szeret enni. 6. Főúri rang. 7. Mocsári növény. 8. Mutató névmás. 9. József Attila testvére. 10. ...-kapok, verekedés. 11. Angol férfinév. 16. Brassói ..., hetilap. 18. Az ilyen szó megmarad! 21. Bibliai alak. 22. Tudományos tétel. 23. Abban az időben. 24. Folyómedret tisztít. 25. Trappoló. 26. Későre. 27. Rókanév a mesékben. 28. Keleti szentkép. 29. Uncle ..., amerikai jelkép. 30. Szögmértékégység. 32. Ész. 34. Lombos növény. 35. Tetejére.

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

A rejtvény-megfejtések beküldési határideje: **augusztus 5-e.** Csak azok vehetnek részt a könyvnyeremény-sorsoláson, akik mindkét rejtvény helyes megfejtését eljuttatják szerkesztőségünkbe. A nyertes nevét augusztusi lapszámunkban közöljük.

Áprilisi rejtvények megfejtése:

Kazinczy gondolata (I.): „Szabad a nőtlen élete, de mi leszen majd a végzete?”
Erdélyi fejedelmek: Kemény János, Thököly Imre, Apáffy Mihály

Könyvjutalmat nyert:

Sallay Sándor nagyenyedi olvasónk. Gratulálunk!

Unitárius Közlöny

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitárius Egyház
Kolozsvár
Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőbizottság:
dr. Rezi Elek főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Gyerő Dávid
Kovács István Sándor
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina (Ifjúsági Oldal)

Szedés: **Rezi Éva**
Tördelés: **Ruzsa István**
Korrektor/olvasószerkesztő:
Kürti Miklós

Készült a kolozsvári
Heltai Gáspár
Unitárius Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927
e-mail:
tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitárius Egyház
központi honlapján:
www.unitarius.com

Lapterjesztés és adminisztráció:
Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
minden hónap 5-e.
15 napnál régebbi eseményről szóló
olvasói tudósításokat
nem teszünk közzé.
Kéziratokat nem őrzünk meg,
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézetét.

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány
támogatta.